

Lichaam en geest nog nauwer verbonden dan gedacht

Afweersysteem soms bron voor mentale ziekte

BARBARA DEBUSSCHERE

Wat velen als mentale aandoeningen zien, blijken voor een groot deel problemen met het immuunsysteem. Daarom zullen de nieuwste behandelingen tegen schizofrenie en depressie bestaan uit medicijnen die familie zijn van wat we nemen bij infecties.

Het idee dat lichaam en geest strikt gescheiden zijn was al aangevreten. Nu krijgt het nog een al even heftige als fascinerende dreun. Een hapering in het immuunsysteem kan niet alleen leiden tot een infectie maar ook tot schizofrenie, een bipolaire stoornis of een depressie, zo blijkt.

De aanwijzingen daarvoor stapelen zich op. Daarom zijn Britse psychiaters aan het King's

College Hospital in London aan een studie begonnen waarin schizofreniepatiënten een specifieke antistof krijgen, die inspeelt op de immuuncellen in de hersenen, de 'microglia'.

Zoals alle immuuncellen moeten die infecties afblokken. Als tuiniers knippen ze ook verbindingen tussen hersencellen weg die we niet nodig hebben. Bij schizofreniepatiënten wieden ze te veel waardoor cruciale verbindingen verloren gaan. Dat gebeurt vooral in de frontale cortex, dat deel van de hersenen dat het overzicht bewaart, en ook in de delen in verband met het gehoor. Zo ontstaan mogelijk symptomen als stemmen horen, waangedachten en paranoia.

Onderzoek toont ook dat veranderingen in genen die met het immuunsysteem te maken hebben, het risico op schizofrenie vergroten. En af en toe duikt een verhaal op van iemand die na een verandering in het immuunsysteem schizofrenie opliep, zoals de patiënt die de aandoening kreeg na een beenmergtransplantatie.

"Lang dachten we dat lichaam en geest gescheiden zijn, maar ze interageren permanent. Het afweersysteem maakt daar deel van uit en kan dus een impact hebben op je mentale toestand", stelt hoofdonderzoeker Oliver Howes in *The Guardian*.

Bestaande medicatie tegen onder meer schizofrenie en depressies geven al aan dat er ook biologische componenten zijn, maar die middelen werken in op chemische processen in de hersenen en temperen slechts bepaalde symptomen.

Het immuunsysteem, dat we met snotneuzen associëren, was nog nooit eerder aan zet in de psychiatrie en zou de weg naar diepgaandere genezing moeten wijzen en bij schizofrenie ook minder bekende symptomen zoals geheugenverlies en andere cognitieve problemen moeten aanpakken.

"De aanwijzingen zijn inderdaad sterk", bevestigt professor psychiatrie Manuel Morrens (UAntwerpen). "Wij hebben net onderzoek afgerond dat de te grote activiteit van de microglia bij schizofrenie aantoont. Maar ook voor depressies is nu duidelijk dat het immuunsysteem een rol speelt. Zo stijgt het risico op schizofrenie en op depressie flink wanneer je moeder een infectie opliep toen ze zwanger was van je. Wie interferon neemt, een middel tegen hepatitis, loopt ook een flink verhoogd risico op depressie."

Verbeteren

Sommige middeljes tegen verzwakte weerstand verbeteren zelfs de symptomen van depressies. Wie diabetes heeft, loopt volgens een studie 65 procent meer risico op demantie en schizofrenie. Omgekeerd zijn mensen met schizofrenie vatbaarder voor auto-immuunziekten.

Alzheimerpatiënten die vaak verkouden zijn, hebben vier keer meer geheugenproblemen dan de anderen. "Voor schizofrenie en depressie zijn de bewijzen het sterkst", stelt Morrens. "Daarom wordt gezocht naar nieuwe medicatie die zeer gericht inspeelt op het afweermecanisme."

Dat alles veegt echter psychologische oorzaken niet van tafel. "Het is en en. Het biopsychosociaalmodel blijft overeind. Het is niet omdat je die specifieke immuunreacties hebt, dat je zeker schizofreen of depressief wordt", stelt Morrens.

"Iemand die een beschermde jeugd had, loopt minderrisico dan wie veel stress kende. Bij depressie en wellicht ook bipolaire stoornis is het samenspel tussen biologische en psychologische factoren complexer dan bij schizofrenie. Maar medicijnen die gericht inwerken op de biologische puzzelstukken zouden wel het leed kunnen verlichten."

Ook psychiater Dirk De Wachter (KU Leuven) gelooft dat het om een veelbelovende piste gaat: "Maar zelfs wanneer die medicatie er is, zullen we nog altijd met de patiënten en hun families moet spreken."

'Het risico op schizofrenie en depressie stijgt flink wanneer je moeder een infectie opliep toen ze zwanger was'

MANUEL MORRENS
PROFESSOR PSYCHIATRIE
UANTWERPEN

Chemische stof onderdrukt 'ongewenste' gedachten

Aan de Universiteit van Cambridge is een chemische stof geïdentificeerd in de geheugenstreek van de hersenen. Die maakt het mogelijk om gedachten waar je niet aan herinnerd wil worden te onderdrukken. Dat kan verklaren waarom mensen met angststoornissen, post-traumatische stress, depressie en schizofrenie vaak lijden onder aanhoudende opdringerige gedachten wanneer die stof niet meer of te weinig vrijkomt. Voor wie te weinig van de stof aanmaakt, is het lastiger onwelkome gedachten te onderdrukken. (BBB)